

2. Мусаткина А.А. Финансовая ответственность в системе юридической ответственности: монография / А.А. Мусаткина; [под ред. Р.Л. Хачатурова]. – Тольятти: Волжский университет имени В.Н. Татищева, 2003. – 179 с.
3. Федоров С. Классификация финансово-правовых норм / С. Федоров // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 8. – С. 59–63.
4. Іванський А.Й. Фінансово-правова відповідальність в сучасній Україні: теоретичне дослідження: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук: спец. 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право / А.Й. Іванський; Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2009. – 43 с.
5. Финансовое право Российской Федерации: учебник / [отв. ред. М.В. Карасева]. – М.: Юрист, 2004. – 576 с.
6. Иоффе О.С. Вопросы теории права / О.С. Иоффе, М.Д. Шаргородский. – М.: Юрид. л-ра, 1961. – 378 с.
7. Лейст О.Э. Санкции в советском праве / О.Э. Лейст. – М.: Государственное издательство «Юридической литературы», 1962. – 238 с.
8. Мотовиловкер Е.Я. Теория регулятивного и охранительного права / Е.Я. Мотовиловкер. – Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1990. – 136 с.
9. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності: монографія / Ю.В. Баулін. – К.: Атіка, 2004. – 296 с.
10. Сердюкова Н.В. Финансово-правовая ответственность по российскому законодательству: становление и развитие: дисс. на соискание учен. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.14 – административное право; финансовое право; информационное право / Н.В. Сердюкова; Томский государственный университет. – Томск, 2003. – 203 с.
11. Ровинський Ю.О. Співвідношення понять «фінансово-правова відповідальність» та фінансово-правова санкція / Ю.О. Ровинський // Держава та регіони: науково-виробничий журнал. Серія: Право. – 2010. – № 3. – С. 92–95.
12. Іваненко О. Державно-примусова форма реалізації юридичної відповідальності: окремі питання / О. Іваненко // Право України. – 2006. – № 6. – С. 29–33.
13. Емельянов А.С. Финансово-правовая ответственность / А.С. Емельянов, Н.Н. Черногор. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 208 с.
14. Коваль Л.В. Державний примус-метод гарантування суспільної безпеки / Л.В. Коваль // Наукові записки НаУКМА. – 2000. – Т 18: Правничі науки. – С. 3–7.

УДК 342.95:351.74

СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ В УКРАЇНІ

Чабаненко С.В., здобувач

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Стаття присвячена визначенню та аналізу національних суб'єктів, що забезпечують захист прав і свобод осіб похилого віку в Україні. Досліджено окремі питання їх правового статусу та адміністративно-правові повноваження в зазначеній сфері.

Ключові слова: особи похилого віку, адміністративно-правове забезпечення, система суб'єктів, права і свободи осіб похилого віку, забезпечення прав і свобод.

Чабаненко С.В. СИСТЕМА СУБЪЕКТОВ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВ И СВОБОД ЛИЦ ПРЕКЛОННОГО ВОЗРАСТА В УКРАИНЕ / Днепропетровский государственный университет внутренних дел, Украина

Статья посвящена определению и анализу национальных субъектов, которые обеспечивают защиту прав и свобод лиц преклонного возраста в Украине. Исследованы отдельные вопросы их правового статуса и административно-правовые полномочия в указанной сфере.

Ключевые слова: лица преклонного возраста, административно-правовое обеспечение, система субъектов, права и свободы лиц преклонного возраста, обеспечение прав и свобод.

Chabanenko S.V. SYSTEM OF SUBJECTS OF ADMINISTRATIVE LEGAL MAINTENANCE OF RIGHTS AND FREEDOM OF PERSONS OF OLD AGE IN UKRAINE / Dnepropetrovsk state university of internal affairs, Ukraine

Clause(article) is devoted to definition and the analysis of national subjects which provide protection of rights and freedom of persons of old age in Ukraine. Separate questions of their legal status and administrative-legal powers in the specified sphere are investigated.

Key words: persons of old age, administrative-legal maintenance, system of subjects, rights and freedom of persons of old age, maintenance of rights and freedom.

Забезпечення прав і свобод людини є однією з найактуальніших проблем для сучасної юридичної науки.

Важливе місце серед її складових посідає адміністративно-правове забезпечення прав і свобод осіб похилого віку. Його специфіка обумовлюється як особливостями вікового, фізичного та психічного стану цієї категорії громадян, так і специфікою діяльності органів державної влади щодо охорони, захисту й гарантування їх прав і свобод.

Зважаючи на значущість осіб похилого віку для України, їх роль у збереженні та передачі колективного життєвого досвіду, традицій, інтелектуального потенціалу, держава останніх років здійснила ряд заходів, спрямованих на покращення забезпечення їх прав і свобод, серед яких: упровадження в життя національних та регіональних програм для покращення становища у сфері соціального захисту осіб похилого віку; забезпечення прав та належних умов їх праці; покращення стану боротьби з окремими правопорушеннями стосовно осіб похилого віку; покращання їх матеріального, соціального та побутового становища; удосконалення законодавства, спрямованого на захист прав та інтересів осіб похилого віку.

Слід відмітити, що успішна реалізація наведених вище заходів залежить, передусім, від чітко визначеної системи суб'єктів адміністративно-правового забезпечення прав і свобод осіб похилого віку, узгодженості їх завдань, прав та обов'язків, злагодженості в роботі та чіткій взаємодії між цими суб'єктами. На наш погляд, саме це обумовлює актуальність обраної теми.

Слід зазначити, що питання адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина вивчали такі фахівці, як В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, О.В. Бакаєв, І.Л. Бородин, М.А. Бояринцева, О.В. Горбач, І.О. Ієрусалімова, Р.А. Калюжний, Я.М. Квітка, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, Ю.Ф. Кравченко, О.В. Негодченко, В.П. Столбовий, Я.М. Шевченко та ін.

Зазначені вчені досліджували загальнотеоретичні засади адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини; діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування в цій сфері; окремі напрями адміністративно-правового забезпечення прав і свобод неповнолітніх, іноземців, біженців тощо.

Водночас комплексного дослідження особливостей діяльності органів та посадових осіб щодо адміністративно-правового забезпечення прав і свобод осіб похилого віку за часів незалежності України не проводилося.

Отже, мета публікації полягає у визначенні кола суб'єктів, які забезпечують права і свободи осіб похилого віку в Україні, дослідженні їх системи, правового статусу, адміністративно-правових повноважень у зазначеній сфері.

Безпосередньо забезпечення прав і свобод осіб похилого віку покладено на певне коло суб'єктів. Проте ні в юридичній літературі, ні в нормативно-правових актах законодавець чітко не визначає коло цих суб'єктів. Тому це питання потребує дослідження.

Детальніше розглянемо систему національних суб'єктів забезпечення прав і свобод осіб похилого віку. На першому місці в цій системі виступає Президент України як гарант прав і свобод людини та громадянина. 15 березня 2010 р. Президент України провів зустріч з Прем'єр-міністром М. Азаровим, під час якої особливо наголосив на захисті літніх людей, хворих та дітей. «Ми повинні визначити точки найбільшого ризику і мати чіткий та конкретний план дій у кожній з них», – сказав Президент України [1].

3 червня 2010 р. при зверненні до українського народу Президент України В. Янукович зазначив: „...Як Президент повинен ще раз нагадати про наші суворі реалії. Бідність і злидні стали головною проблемою незалежності. Майже 30 % наших громадян знаходяться за межею бідності. Особливо гостро це відчуває старше покоління. Для ветеранів, пенсіонерів бідність стала несправедливим, незаслуженим приниженням за всі роки, віддані праці, своїй землі, своїм рідним і близьким. І ніякі промови чи обіцянки гарного майбутнього не виправдають нинішніх поневірянь...

Другий напрям реформ – підвищення якості соціальних послуг. Для цього маємо реформувати систему пенсійного забезпечення, соціальної підтримки, подолати бідність. Поряд із поступовим підвищенням пенсій необхідно знайти рішення проблеми загрозливого зростання питомої ваги пенсійних витрат у валовому внутрішньому продукті. Сьогодні вона є однією з найвищих у світі і продовжує збільшуватись. А фактичні бюджетні дотації в доходах Пенсійного фонду досягли 40 %. Зволікати далі – означає штовхати пенсійну систему до розвалу. Тож цілями реформи пенсійної системи в найближчій перспективі є:

- підвищення її збалансованості та фінансової стабільності;
- посилення соціального захисту непрацездатного населення;
- забезпечення належного рівня його життя.

Основними принципами вітчизняної системи права мають стати:

- зрозумілість для громадян норм поведінки, закріплених у нормативно-правових актах;
- стабільність і наступність законотворчої діяльності; однаковість застосування правових норм;
- відповідність законодавства сучасним світовим стандартам прав і свобод людини;
- відповідність нормативно-правових актів загальним принципам права, закріпленим у Конституції України, передусім свободи, у тому числі – свободи слова, справедливості, рівності...” [2].

З вищенаведеного можна зробити висновок, що Президент України як глава держави формує пріоритетні напрямки реформування соціальної, пенсійної сфери, визначає основні принципи, що мають бути покладені в основу майбутніх перетворень, виступає їх ініціатором та гарантом.

Наступним органом державної влади в системі забезпечення прав і свобод осіб похилого віку є парламент – Верховна Рада України, яка займає провідне місце в забезпеченні цих прав і свобод. Конституція України закріплює найважливіші принципи, які відображають, обов’язковість законодавчого регулювання питань з прав і свобод людини, а також контрольні функції парламенту в цій галузі. Верховна Рада формулює зміст основних прав і свобод. Верховна Рада України у своєму складі має комітет у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів, створений 7 грудня 2007 р.

Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 4 грудня 2007 р. № 4-VI «Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України шостого скликання» [3] (зі змінами та доповненнями станом на 13 квітня 2010 року) комітети Верховної Ради України здійснюють законопроектну роботу, готують, попередньо розглядають питання, віднесені до повноважень Верховної Ради України, та виконують контрольні функції у відповідних сферах відання.

Комітет Верховної Ради України у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів:

- державної політики у сфері пенсійного забезпечення та пенсійної реформи;
- правового статусу і соціального захисту ветеранів війни, жертв нацистських переслідувань, ветеранів праці, інших громадян похилого віку та регулювання діяльності їх громадських об’єднань;
- законодавчого забезпечення увічнення пам’яті загиблих при захисті Батьківщини;
- соціального захисту і реабілітації інвалідів та діяльності підприємств і громадських об’єднань інвалідів;

- законодавчого врегулювання гуманітарної допомоги, що надходить в Україну;
- законодавчого регулювання надання соціальних послуг пенсіонерам, ветеранам та інвалідам...

Отже, Верховна Рада України через профільні комітети формулює та законодавчо закріплює зміст основних прав і свобод людини та громадянина в нашій державі, у тому числі і осіб похилого віку.

Новим явищем для правової системи України стало введення Конституцією України інституту Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та прийняття Закону України „Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини” від 23 грудня 1997 р. [4] (зі змінами та доповненнями станом на 15 квітня 2008 р.).

Діяльність Уповноваженого з прав людини спрямована на:

- 1) захист прав і свобод людини та громадянина, проголошених Конституцією України, законами України і міжнародними договорами України;
- 2) запобігання порушенням прав і свобод людини та громадянина або сприяння їх поновленню;
- 3) сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини та громадянина у відповідність з Конституцією України, міжнародними стандартами в цій галузі;
- 4) поліпшення й подальший розвиток міжнародного співробітництва в галузі захисту прав і свобод людини та громадянина;
- 5) запобігання будь-яким формам дискримінації щодо реалізації людиною своїх прав і свобод.

Слід зазначити, що діяльність Уповноваженого за всіма вищезазначеними напрямками безпосередньо стосується забезпечення та захисту прав і свобод осіб похилого віку.

На наш погляд, цікавим є міжнародний досвід з цього питання. Як зазначає Марцеляк О.В., у США існує різновид спеціалізованих омбудсманів – омбудсман із захисту прав людей похилого віку, який здійснює контроль за дотриманням прав престарілих, розглядаючи їх скарги на дії тих органів, в обов’язок яких входить захист прав людей похилого віку. Такі омбудсмани функціонують у США. Вони виникли в середині ХХ ст. завдяки реалізації програми довготривалого піклування над людьми похилого віку – «омбудсманівська програма».

Функції омбудсмана полягають у розслідуванні скарг громадян, що проживають в установах довгострокового піклування (лікувальні санаторії, пансіони, піклувальницькі будинки (будинки-інтернати)). Крім того, омбудсмани у справах престарілих виконують різноманітні функції, пов’язані з розвитком програм піклування за людьми похилого віку [5, 124-125].

Кабінет Міністрів України – найвищий орган у системі органів виконавчої влади, згідно з Конституцією України, вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, у тому числі осіб похилого віку.

Визначимо окремі нормативно-правові акти та структурні підрозділи Кабінету Міністрів України, які безпосередньо забезпечують захист прав і свобод осіб похилого віку.

Постанова Кабінету Міністрів України № 1417 від 29 грудня 2009 р. „Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг)” [6] зазначає, що на соціальне обслуговування (надання соціальних послуг) у територіальному центрі мають право:

- ...громадяни похилого віку, інваліди (які досягли 18-річного віку), хворі (з числа осіб працездатного віку на період до встановлення їм групи інвалідності, але не більш як чотири місяці), які не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги, визнані такими в порядку, затвердженому МОЗ;

- громадяни, які перебувають у складній життєвій ситуації у зв'язку з безробіттям і зареєстровані в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, стихійним лихом, катастрофою (і мають на своєму утриманні неповнолітніх дітей, дітей-інвалідів, осіб похилого віку, інвалідів), якщо середньомісячний сукупний дохід їх сімей за останні шість календарних місяців, що передують місяцю звернення, нижчий ніж встановлений законом прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність...

Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1224-р від 14 жовтня 2009 р. про схвалення Концепції подальшого проведення пенсійної реформи [7].

У структурі Секретаріату Кабінету Міністрів України існує Управління стратегії реформування соціальних відносин, що здійснює свої повноваження відповідно до Положення про Управління стратегії реформування соціальних відносин Секретаріату Кабінету Міністрів України від 22 грудня 2004 р. [8] серед функцій, які виконує управління, є здійснення вивчення ефективності реалізації програм щодо рівня соціального захисту малозабезпечених громадян та сімей, осіб похилого віку та інвалідів, сімей із дітьми.

Центральними органами влади, які входять до складу Кабінету Міністрів України і здійснюють заходи щодо забезпечення прав і свобод осіб похилого віку, є Міністерство праці та соціальної політики України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство внутрішніх справ України (міліція).

Міністр праці та соціальної політики України Василь Надрага, виступаючи 9 червня 2010 р. на засіданні Уряду, акцентував увагу на необхідності посилення соціального захисту населення.

„Є певні верстви населення, серед яких особи похилого віку, інваліди, інші вразливі категорії громадян, що потрапили у складні життєві обставини, які потребують особливої уваги суспільства та додаткової соціальної допомоги з боку держави”, – наголосив Міністр.

Саме з метою посилення соціальної захищеності таких людей Кабінет Міністрів України схвалив проект постанови, яким передбачається провести комплекс організаційних заходів, спрямованих на покращення та своєчасність отримання ними допомоги від соціальних служб, які утворюють державну систему соціального обслуговування, зокрема терцентрів.

Документом передбачено надати право на отримання таких безоплатних соціальних послуг тим категоріям населення, які потрапили в складні життєві обставини та яким вони раніше не надавалися. Серед них – хворі, які не здатні до самообслуговування і не мають рідних; малозабезпечені громадяни похилого віку; інваліди; хворі (на період до встановлення їм групи інвалідності), у родинях яких середньомісячний сукупний дохід є нижчим ніж 1,5 прожиткових мінімуму для сім'ї та деякі інші незахищені категорії населення [9].

У складі Мінпраці існують такі органи, установи, організації чи фонди, діяльність яких прямо чи опосередковано спрямована на забезпечення прав і свобод осіб похилого віку, а саме: пенсійний фонд України.

Проблемами прав і свобод осіб похилого віку займаються також місцеві державні адміністрації, які здійснюють виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі, а також органи місцевого самоврядування та їхні виконавчі органи.

Відповідно до п.1 і 6 ст.13 Закону України “Про місцеві державні адміністрації” від 9 квітня 1999 р. (зі змінами та доповненнями станом на 28 грудня 2007 р.), до відання місцевих державних адміністрацій у межах і формах, визначених Конституцією і законами України, належить вирішення питань щодо забезпечення законності, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян; а також відповідно до п.8 ст.23 – вирішення питання про утворення, реорганізацію та ліквідацію спеціальних будинків-інтернатів для осіб похилого віку, осіб, які потребують медичної допомоги у зв'язку із захворюванням на туберкульоз, та інвалідів першої і другої груп, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк.

Згідно зі ст.34 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21 травня 1997 р. (зі змінами та доповненнями станом на 28 грудня 2007 р.), до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать: організація для малозабезпечених громадян похилого віку, інвалідів будинків-інтернатів, побутового обслуговування, продажу товарів у

спеціальних магазинах і відділах за соціально доступними цінами, а також безоплатного харчування; забезпечення здійснення передбачених законодавством заходів щодо поліпшення житлових і матеріально-побутових умов інвалідів, ветеранів війни та праці, громадян, реабілітованих як жертви політичних репресій, військовослужбовців, а також військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, сімей, які втратили годувальника, багатодітних сімей, громадян похилого віку, які потребують обслуговування вдома, до влаштування в будинки інвалідів і громадян похилого віку, які мають потребу в цьому, дітей, що залишилися без піклування батьків, на виховання в сім'ї громадян; власні та делеговані повноваження щодо забезпечення прав і свобод неповнолітніх у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту.

Забезпечення виконання Закону України „Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні” від 16 грудня 1993 р. і цільових програм щодо проблем ветеранів праці та громадян похилого віку покладається на Кабінет Міністрів України, місцеві органи державної виконавчої влади і місцевого та регіонального самоврядування і відповідні служби, діяльність яких пов'язана з організацією задоволення потреб ветеранів праці та громадян похилого віку і реалізацією їх прав.

Відповідно до ст.33 зазначеного Закону громадяни похилого віку нарівні з іншими громадянами користуються санаторно-курортним лікуванням. Порядок медичного відбору і направлення на санаторно-курортне лікування встановлюється Міністерством охорони здоров'я України і Міністерством праці та соціальної політики України, а також колективними договорами та угодами.

Особливу роль серед органів системи виконавчої влади, що займаються захистом прав і свобод людини, у тому числі осіб похилого віку, відіграють правоохоронні органи – міліція, прокуратура та служба безпеки. До компетенції міліції входить захист життя, здоров'я, прав і свобод, власності громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань. Органи міліції забезпечують особисту безпеку громадян, попереджають правопорушення, охороняють громадський порядок, розкривають злочини, розшукують злочинців, піклуються про безпеку дорожнього руху, захищають власність, виконують кримінальні покарання. На прокуратуру покладені повноваження здійснювати прокурорський нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів Кабінетом Міністрів України, міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, органами державного і господарського управління та контролю, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими Радами, їх виконавчими органами, військовими частинами, політичними партіями, громадськими організаціями, масовими рухами, підприємствами, установами і організаціями, незалежно від форм власності, підпорядкованості та приналежності, посадовими особами та громадянами. Служба безпеки України запобігає терористичним актам, корупції, організованим злочинності.

Особливу увагу працівники правоохоронних органів приділяють людям похилого віку та самотнім пенсіонерам, адже саме вони є найменш захищеними від злочинних посягань, нерідко стають жертвами шахраїв [10].

Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо запобігання зникненню людей, удосконалення взаємодії правоохоронних органів та інших органів виконавчої влади у їх розшуку» від 18 січня 2001 р. підписаний з метою забезпечення захисту життя і здоров'я, прав і свобод громадян, зміцнення правопорядку, запобігання зникненню людей, удосконалення взаємодії правоохоронних та інших органів виконавчої влади в їх розшуку, відповідно до статті 102 Конституції України [11].

Необхідно відзначити зростання злочинів, що скоєні стосовно пенсіонерів та осіб похилого віку. Протягом 2009 р. від злочинних посягань постраждали 88 пенсіонерів, що на 23,9% більше ніж у 2008 р. Як правило, пенсіонери стають жертвами шахрайських дій осіб циганської народності. Не зважаючи на те, що ці злочини вчинюються за стандартною схемою (під виглядом соціального працівника, який видає грошову допомогу, проводиться розмін сувенірних купюр по 500 грн.) на адміністративних дільницях приватного сектора (райони Первомайки, Бідняцького, шахти 7-10) дільничні інспектори міліції не вживають відповідних попереджувальних заходів. Практично відсутня взаємодія з квартальними,

працівниками соціальних служб виконкому по проведенню роз'яснювальної роботи серед осіб похилого віку [12].

Ще однією важливою формою забезпечення прав та свобод осіб в Україні є Суд – найважливіший орган гарантування, охорони, захисту та відновлення прав і свобод осіб похилого віку.

Окремо можна виділити неурядові правозахисні організації як ще одну із форм захисту прав і свобод осіб похилого віку. В Україні діють декілька впливових організацій, таких як Український центр прав людини, заснований при Українській Правничій фундації, групи міжнародної амністії, що об'єдналися в Українську асоціацію, Українсько-американське бюро захисту прав людини, Харківська правозахисна група тощо.

Отже, за короткий час Україна створила чітку, більш-менш ефективну систему захисту й забезпечення прав і свобод людини та громадянина, правова основа якої – це передусім чинна Конституція, нормативно-правові акти національного законодавства, а також міжнародні акти, ратифіковані Верховною Радою України.

Проте стан справ у сфері дотримання та захисту прав і свобод ще далекий від бажаного.

Таким чином, на нашу думку, до суб'єктів, які здійснюють забезпечення прав і свобод осіб похилого віку, можна поділити на такі дві групи: 1) суб'єкти, наділені владними повноваженнями: Президент України; орган законодавчої влади – Верховна Рада України, комітети; Уповноважений Верховної Ради України з прав людини; органи виконавчої влади: вищий орган виконавчої влади – Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади – Міністерство праці та соціальної політики України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство внутрішніх справ України (міліція), місцеві державні адміністрації; органи місцевого самоврядування; органи судової влади; прокуратура; 2) інші суб'єкти, які не наділені владними повноваженнями: адвокатура; профспілки; громадські організації; засоби масової інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Президент України провів зустріч з Прем'єр-міністром (03.05.2010) Офіційне Інтернет-представництво Президента України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/16699.html>.
2. Послання Президента України Віктора Януковича до Українського народу (03.06.2010). Офіційне Інтернет-представництво Президента України // <http://www.president.gov.ua/news/17307.html>.
3. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України шостого скликання: Постанова Верховної Ради України № 4-VI від 4 грудня 2007 р. // Офіційний вісник України. – 2007. – № 93. – Ст. 3398.
4. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. // Голос України. – 1998. – 20 січня.
5. Марцеляк О.В. Міжнародний досвід функціонування деяких спеціалізованих омбудсманів / О.В. Марцеляк // Право України. – № 4. – 2003. – С. 123–127.
6. Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг): Постанова Кабінету Міністрів України № 1417 від 29 грудня 2009 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 1. – Ст. 10.
7. Про схвалення Концепції подальшого проведення пенсійної реформи: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1224-р від 14 жовтня 2009 р. // Урядовий кур'єр. – 2009. – № 199.
8. Положення про Управління стратегії реформування соціальних відносин (22.12.2004). – Урядовий портал / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=2936309.

9. Міністерство праці та соціальної політики допомагатиме тим, хто потрапив у біду / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mlsp.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=106206.
10. Під час операції «Візит» міліціонери відвідали кожну третю квартиру Тернополя (18.05.2010) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zik.com.ua/ua/news/2010/05/18/22908>.
11. Про додаткові заходи щодо запобігання зникненню людей, удосконалення взаємодії правоохоронних органів та інших органів виконавчої влади у їх розшуку: Указ Президента України від 18 січня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 3. – Ст. 58.
12. Стан роботи правоохоронних органів з профілактики злочинності у м. Краснодоні протягом 2009 р. (03.03.2010) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tut.krasnodona.net/news/2066html>.